

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat
Sosiaali- ja terveydenhuoltoyksikkö

Lounais-Suomen aluehallintoviraston selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisesta toteutumisesta vuonna 2022

Satakunnan hyvinvointialue

Palvelujen laatu

Päivystyksen lääkäritilanne ja koulupsykologipalvelujen saatavuus ovat olleet aluehallintoviraston valvonnassa vuodesta 2021. Edellä mainituissa asioissa tullaan pyytämään tilannekuvaa hyvinvointialueelta keväällä 2023. Tehyn ja Superin työtaistelun aikana vuonna 2022 aluehallintovirastolle tuli eri terveydenhuollon toimintayksiköistä runsaasti ilmoituksia työvuoroista puuttuvista työntekijöistä.

Terveydenhuollon muistutuksiin vastaamisessa on ollut puutteita. Myös lastensuojeluasioissa kuntien muistutuksiin annettavat vastaukset sekä valvonta- ja kanteluasioihin liittyvien selvityspyyntöihin vastaaminen ovat viipyneet (koskee myös alkuvuotta 2023). Hyvinvointialueelle on 13.3.2023 lähetetty ohjauskirje sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon muistutusten asianmukaisesta käsittelystä.

Useissa valvonta-asioissa on annettu hallinnollista ohjausta siitä, että lastensuojelun ja sosiaalihuollon virkatehtävät tulee hoitaa virkasuhteessa. Myös sijaishuollon (lastensuojelulaitokset) henkilöstön puutteisiin (määrä ja laatu), rajoitustoimenpiteiden käyttöön sekä puutteellisiin lääkehoitosuunnitelmiin on annettu hallinnollista ohjausta (koskee myös alkuvuotta 2023). Lisäksi käsittelyaikavalvontoja (LsL 27 a §) käsiteltiin poikkeuksellisen paljon.

Lastensuojelussa näkyy edelleen jo vuosia jatkunut tilanne, että sijoitetut lapset eivät voi hyvin isoissa yksiköissä. Havainto perustuu useisiin valvonta-asioihin. Yksittäisten seitsemänpaikkaisten yksiköiden kasvu- ja kuntoutusrauha on parempi kuin isojen, samassa pihapiirissä sijaitsevien, esimerkiksi neljän asuinyksikön kokonaisuuksien.

Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien palveluissa esille nousivat valvonnan ja yhteydenottojen perusteella asunto ensin -asiat sekä huonokuntoiset asuintilat, joihin päihteiden käyttäjiä ja päihdekuntoutujia on asutettu. Alkuvuonna 2023 esille ovat sosiaalihuoltolain asumispalveluihin liittyvien lakimuutosten jälkeen nousseet mielenterveys- ja päihdepalvelujen asumispalvelukäytössä olevat toimitilat, joista osa ei täytä nykyisiä

asumisvaatimuksia. Havainto perustuu yhteydenottoihin ja joihinkin valvonta-asioihin.

Sosiaalityötä koskevien yhteydenottojen perusteella on jonkin verran haasteita sosiaalityöntekijöiden saavutettavuudessa.

Epäkohtailmoitusten ja yhteydenottojen perusteella vanhustenhuollon ympärivuorokautisissa palveluissa sekä kotihoidossa on puutteita henkilöstön riittävydessä ja pätevytydessä. Myös henkilöstön saatavuus on haasteellista. Vastaava havainto koskien henkilöstön haasteellista saatavuutta koskee yhteydenottojen perusteella vammaisten henkilöiden ympärivuorokautisia palveluja. Osana hoitajien työtaistelua kevästä 2022 alkaen saapui lukuisia hoitajien tekemiä ilmoituksia asiakas-/potilasturvallisuuden vaarantumisesta liittyen henkilöstövajeeseen yksittäisissä työvuoroissa tai toimintayksiköissä laajemmin. Jonkin verran lainvastaista rajoittamistoimenpiteiden käyttöä on havaittu vanhusten asumispalveluissa. Epäkohtailmoituksen perusteella vanhustenhuollon tukipalvelut eivät toteudu yhdenvertaisesti.

Sosiaali- ja terveydenhuolto on osa yhteiskuntaa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ja resurssit ovat vielä rakenteilla. Myös ehkäisevän päihdetyön rakenteet ovat murroksessa ja ne vaativat työstämistä. Hyvinvointialueen ja kuntien yhdyspintatyö on valmistelussa ja keskeistä yhteistyön onnistumiselle on, että vastinparit löytyvät niin hyvinvointialueelta kuin myös kunnista, sillä hyvinvointialueiden ja kuntien tulee tarjota asiantuntemusta toisilleen. Satakunnan hyvinvointialue tulee järjestämään syksyllä 2023 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut, jotka ovat osa kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintatyötä. Neuvottelujen avulla on mahdollista muodostaa yhtenäinen näkemys kunnan ja hyvinvointialueen välille sekä sitoutua yhteisiin tavoitteisiin. Havainnot perustuvat aluehallintoviraston ja hyvinvointialueen työkokouksiin ja viranhaltijoiden väliseen yhteydenpitoon tilannekuvan luomiseksi tammihuhtikuun 2023 aikana.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue

Palvelujen laatu

Puutteet välittömässä yhteydensaannissa terveyskeskukseen ja hoidon tarpeen arvioinnin toteutumisessa sekä puutteet lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon määräaikaistarkastusten toteutumisessa ovat johtaneet aluehallintoviraston antamaan määräykseen ja hallinnolliseen ohjaukseen.

Psykiatripula erikoissairaanhoidossa tulee esille useissa aluehallintovirastossa vireillä olevissa valvonta-asioissa ja myös joissakin kanteluasioissa.

Hoitohenkilöstöpula on vähentänyt käytössä olevien leikkaussalien määrää ja pidentänyt leikkausjonoja. Pula jatkohoitopaikoista vaikeuttaa sairaalan päivystyksen ja vuodeosastojen toimintaa. Asiat ovat tulleet esille vireillä olevista kantelu- ja valvonta-asioista. Aluehallintovirastolla on kantelujen perusteella yksittäisiä havaintoja siitä, että Varsinais-Suomessa hoitaja- ja/tai lääkäripula ei mahdollista hoitoon pääsyä laissa säädettyssä määräajassa. Tehyn ja Superin työtaistelun aikana vuonna 2022 aluehallintovirastolle tuli eri terveydenhuollon toimintayksiköistä runsaasti ilmoituksia muun muassa työvuoroista puuttuvista työntekijöistä.

Terveydenhuollon muistutuksiin vastaamisessa on ollut puutteita. Myös lastensuojeluasioissa kuntien muistutuksiin annettavat vastaukset sekä valvonta- ja kanteluasioihin liittyvien selvityspyyntöihin vastaaminen ovat viipyneet (koskee myös alkuvuotta 2023). Hyvinvointialueelle on 13.3.2023 lähetetty ohjauskirje sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon muistutusten asianmukaisesta käsittelystä.

Useissa valvonta-asioissa on annettu hallinnollista ohjausta siitä, että lastensuojelun ja sosiaalihuollon virkatehtävät tulee hoitaa virkasuhteessa. Myös sijaishuollon (lastensuojelulaitokset) henkilöstön puutteisiin (määrä ja laatu), rajoitustoimenpiteiden käyttöön sekä puutteellisiin lääkehoitosuunnitelmiin on annettu hallinnollista ohjausta (koskee myös alkuvuotta 2023). Lisäksi käsittelyaikavalvontoja (LsL 27 a §) käsiteltiin poikkeuksellisen paljon.

Lastensuojelussa näkyy edelleen jo vuosia jatkunut tilanne, että sijoitetut lapset eivät voi hyvin isoissa yksiköissä. Havainto perustuu useisiin valvonta-asioihin. Yksittäisten seitsemänpaikkaisten yksiköiden kasvu- ja kuntoutusrauha on parempi kuin isojen, samassa pihapiirissä sijaitsevien, esimerkiksi neljän asuinyksikön kokonaisuuksien.

Mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevien yhteydenottojen ja valvontojen perusteella haasteita on edelleen erityisesti henkilöstön riittävyudessa, toimitiloissa sekä lääketurvallisuuden toteutumisessa. Alkuvuonna 2023 esille ovat sosiaalihuoltolain asumispalveluihin liittyvien lakimuutosten jälkeen nousseet mielenterveys- ja päihdepalvelujen asumispalvelukäytössä olevat toimitilat, joista osa ei täytä nykyisiä asumisvaatimuksia. Havainto perustuu yhteydenottoihin ja joihinkin lupahallinnon asioihin.

Vanhustenhuoltoa koskevat epäkohtailmoitukset ovat jonkin verran vähentyneet, mutta ilmoitusten perusteella ympärivuorokautisissa

palveluissa ja kotihoidossa on edelleen ongelmia henkilöstön riittävydessä ja saatavuudessa. Vastaava havainto henkilöstön riittävydestä ja saatavuudesta koskee yhteydenottojen ja yksittäisten valvonta-asioiden perusteella vammaisten henkilöiden ympärivuorokautisia palveluja. Osana hoitajien työtaistelua kevästä 2022 alkaen saapui lukuisia hoitajien tekemiä ilmoituksia asiakas/potilasturvallisuuden vaarantumisesta. Ilmoitukset koskivat henkilöstövajetta yksittäisissä tai useammassa työvuoroissa kotihoidossa tai asumispalveluissa. Asumispalveluissa lääkehoidon toteuttamisessa on vanhustenhuollon valvonnan yhteydessä havaittu epäkohtia lääkeluvallisten työntekijöiden työvuoro-kohtaisessa riittävydessä sekä puutteita lääkelupien sisällöissä. Valvonta-asioissa on jossain määrin tullut esiin epäasianmukaisia käytäntöjä vanhusten itsemääräämisoikeuden rajoittamisesta (esimerkiksi ovien lukitsemista ja liikkumista rajoittavien turvavälineiden käyttöä ilman lääkärin hoitopäätöstä).

Sosiaali- ja terveydenhuolto on osa yhteiskuntaa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ja resurssit ovat rakentuneet hyvin. Ehkäisevän päihdetyön rakenteet ovat murroksessa ja ne vaativat vielä työstämistä. Hyvinvointialueen ja kuntien yhdyspintatyö on valmistelussa ja keskeistä sen yhteistyön onnistumiselle on, että vastinparit löytyvät niin hyvinvointialueelta kuin myös kunnista, sillä hyvinvointialueiden ja kuntien tulee tarjota asiantuntemusta toisilleen. Varsinais-Suomen hyvinvointialue on jo käynnistänyt hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen neuvottelut, jotka ovat osa kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspintatyötä. Kaikki neuvottelut toteutuvat kevään 2023 aikana. Neuvottelujen avulla on mahdollista muodostaa yhtenäinen näkemys kunnan ja hyvinvointialueen välille sekä sitoutua yhteisiin tavoitteisiin. Havainnot perustuvat aluehallintoviraston ja hyvinvointialueen työkokouksiin ja viranhaltijoiden väliseen yhteydenpitoon tilannekuvan luomiseksi tammi-huhtikuun 2023 aikana.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle perustetun Länsi-Suomen sote-valmiuskeskuksen toiminta on käynnistynyt ja yhteistyöalueen tilannekuvaa kerätään viikoittain.